

Fig. 1. Magleby. Ydre, set fra Nordøst. Tegning af J. Kornerup.

MAGLEBY KIRKE

STEVNS HERRED

Kirken var viet til *S. Andreas*, og i Sognet findes to Helligkilder: S. Hans Kilde og Andrese Kilden. Kirkens Regnskab hørtes 1495 af Roskildebispens Befuldmægtigede. 1488 omtales en Kapellan paa Søholm. Denne Herregaard, hvis gamle Voldsted er bevaret, har sikkert haft Betydning for Kirkens Bygningshistorie, men ingen af dens Ejere synes at have haft Kaldsret. Ved Skøde af 21. Okt. 1682 overdrog Christian 5. Kirken til Charlotte Amalie, der lagde den og Søholm under Gjorslev Gods¹. 1716 mageskiftedes Godset af Prinsesse Sofie Hedevig til Frederik 4. og det forblev i kgl. Eje indtil 1743, da Christian 6. solgte Gods og Kirke til Chr. Lintrup (adlet Lindencrone). Under Gjorslev forblev Kirken, indtil den overgik til Selveje 1. Jan. 1910. Magleby er nu *Anneks* til Holtug, men var indtil 1911 Hovedsogn.

Kirken ligger, mod Sædvane, lidt udenfor den store Landsby, syd for denne. *Kirkegaardens Hegnsmure* er af Kridtkvadere; de gamle, efter en stor Udvidelse 1926 kun sparsomt bevarede Dele er næppe ældre end 1700'erne. Østmuren, hvis Port har Piller med svære Topkugler, slutter sig til Vest-siden af den sentmiddelalderlige *Kirkelade*, en 8,30 m bred, 17,40 m lang, hvidkalket og teglhængt Kridtkvaderbygning. Af dens oprindelige Detailler er

intet andet synligt end Nord- og Sydgavlens Højblændinger, fem paa hver Gavl, hvis øvre Afslutninger er afbrudte sammen med Kammene. Langmurenes Gesimser er sænkede; alle Vinduer er nyere, med Trækarme, og midt paa Østsiden findes en fladbuet Dør, bag hvilken en Forstue med en stor, gammeldags Skorsten, rejst over to Ildsteder med Gang lige under Røgpiben, sikkert fra 1763, da Chr. Lindenchrone til Gjorslev gjorde Laden til Hospital.

Kirkebygningen er et Langhus med romansk Vestparti og sengotisk Østparti, hvortil er føjet tre Tværbygninger fra gotisk Tid samt Taarn fra 1593 og Østkapel fra 1600'erne.

Af *den romanske Kridtkvaderkirke* er der nu kun bevaret Skibets Langmure samt Dele af dets Vestgavl, opførte i regelmæssige, 10—20 cm høje Skifter. De oprindelige Østhjørner viser sig tydeligt. Murhøjden er o. 5,50 m, hvoraf dog de øverste 1,20 m skyldes en sengotisk Ombygning eller snarere Forhøjelse. Af Vinduerne, hvoraf hver Langmur maa have haft to, findes kun et helt tilmuret Nordvindue, hvis Buetop er o. 50 cm under den oprindelige Murhøjde, og hvis indre Højde og Bredde er 115 og 85 cm. Umiddelbart under og vest for dette Vindue er Norddøren placeret omtrent som oprindeligt, men dens rundbuede, faldede Munkestenskarne er ombyggede o. 1500 eller senere. Alle Sydsidens romanske Detailler er ødelagte, og af Vestgavlen staar kun Stumper, hvis Taglinjer stadfæster, at Kirken oprindeligt har været lavere end nu.

Gotiske Ændringer og Tilbygninger. Det *søndre Vaabenhus* (Fig. 3), som i Modsætning til den øvrige Kirke nu staar med rensede Mure, er bygget i to Perioder, og dets ældste Del stammer fra ungotisk Tid o. 1300. Munkestenene, i Munkeskifte, maaler o. $28 \times 13 \times 7,5$ cm (5 Skifter: 47 cm). Den oprindelige Murhøjde markeres af et Savskifte med næsten ligesidede Tænder. Et lille Østvindue, der er genaabnet og restaureret ved Bygningens Istandsættelse i 1890'erne, har romansk smigede Karne med ydre Spidsbue og indre Fladbue; Lysningskarmen er muret af højkantstillede Sten. Paa Reformationstiden er derefter dette usædvanlig gamle Vaabenhus blevet forhøjet med Munkesten af lidt kortere og tykkere Dimensioner, hvorimellem der er tre Bælter Kridtkvadere. Forhøjelsens Gesimser er bloktandmurede, Taggavlen har ni Kamtakker over Højblændinger med Trappestik, tvillingdelt over den midterste. Samtidig har Rummet faaet Krydshvælv med Halvstensribber og bukledede Kapper, hvori der er Trækhuller af Munketegl (lette Overribber med Tværtrin). I Sydmuren ses over den nye Dør en Spidsbue, saa højt-siddende, at den skærer op i Hvælvet Kappe, og ind til Skibet er der blevet brudt en bred, svagtspidsende, dobbeltfalsset Arkade, hvilket tyder paa, at Udbygningen allerede i sentkatolsk Tid er gaaet af Brug som Vaabenhus og har tjent som Daabskapel (Rgsk.: 1669 repareredes Taget over »Fonthuset«).

I 1770'erne, da Arkaden lukkedes ved en Bindingsværkssvæg, blev Rummet Gravkapel for Lindencronerne, hvorfor det endnu har højtliggende Gulv med gullandske Fliser. Nu er det Ligkapel.

Del nordre Vaabenhús maa have haft en ældre Forgænger; thi paa Skibets Nordmur ses under dets Tag en svagt indhugget Taglinje til et lavt og smalt Vaabenhús. Den nuværende større Udbygning (Fig. 4), der er bæltmuret af Kridtkvadere og tykke Munkesten, er nær beslægtet med de yngre Partier af den tilsvarende søndre og har lignende Bloktandgesims og Gavlvinduer med 11 Kamtakker og Trappestiks-Højblændinger. Yderdøren er fladbuet. I den svære Østmur

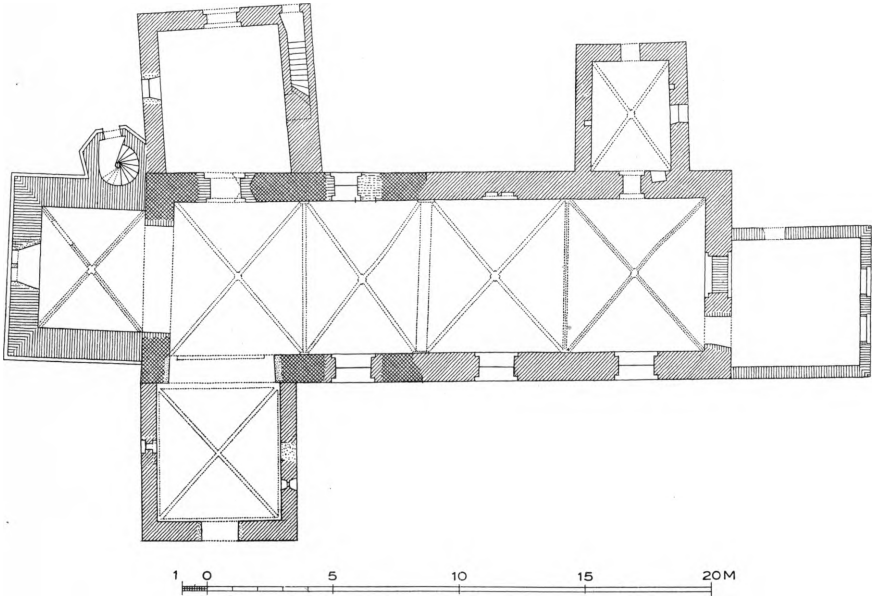

Fig. 2. Magleby. Plan. 1:300. Maalt af Helge Holm 1915 (C. G. Schultz 1932).

er indrettet en Murtrappe, som overdækket af fladbuede Binderstik fører op til Styrterumsloftet, hvis samtidige Tagværk har Dragerstol (Huljærns Stregnumre). Loftsrummet kaldes »Nisseloftet« (Snittegning af V. Koch i AfnO. 1899, 201—202).

Omtrent jævnaldrende med de to anselige Vaabenhuse er det sengotiske *Langhuskor*, der o. 1500 har fortrængt det oprindelige romanske. Dets Mure er af Kridtkvadere med Detailler af Munkesten. Paa Sydturen, umiddelbart over Syldstenene, er nogle Munkesten murede i Korsform. Den østre Taggavl, der helt er af Munkesten, har syv Kamtakker over Højblændinger, som er spidsbuede undtagen de to næstlaveste, der afsluttes med vandret Fals. Bag det efternævnte, østre Gravkapel ses, at Blændingsfelterne har været pudsede. Et anseligt, dobbeltfalsset, spidsbuet Østvindue er nu lukket, medens to lignende Sydvinduer er aabne. I Nordturen er der ikke Vinduer, men en spids-

buet Vægblænding, tvillingdelt af en Binderstav med to Rundbuer og i Spejlet en fordybet Rude. Rimeligvis har Vinduerne haft lignende Stavværk.

Samtidig med Korombygningen er det romanske Skib blevet forhøjet og hele Langhuset overdækket med fire *Krydshvælv*, trods Smaavariationer ensartede, alle indbyggede i Murene og med bukledede Kapper. Det østligste Hvælvfag har spidsryggede Ribber, som mødes i en Toprude, de tre andre Fag derimod almindelige Halvstensribber; under den vestre Gjorbue er der en svag, dobbelt afrundet Konsol (svære Overribber med Trinsten). I de romanske Mure er der brudt et bredt, fladbuget Sydvindue, et mindre, ligeledes fladbuget Nord-

vindue og en lille, nu tilmuret, spidsbuget Norddør, øst for Vaabenhuset. Udvendig paa Sydturen sidder en frempringende Kridtsten, plumpt tilskaaret som et skægløst Hoved (sml. Smerup).

Fra samme Byggeperiode er endvidere *Sakristiet* paa Korets Nordside. Det har Bæltmuring af Kridtkvadere og Munkesten, spidsbuede Vinduer i Nord og Øst og femtakket Blændingsgavl af samme Karakter som Korgavlens. Rummet, hvis Dør mod Kirken er fladbuget, dækkes af et Krydshvælv med Halvstensribber og Toprude. Samtidigt Tagværk.

Paa Korets Sydtag hænger en *Trætavle* med gylden, sikkert oprindelig Versalskrift paa sort Bund: »Anno 1584

Fig. 3. Magleby. Søndre Vaabenhus.

prior huius templi turris ex fundamentis corruit, anno 1593 nova hæc reedificatur divo Christiano IV Daniæ imperante stipem et piam elemosynam conferentibus cæteris ecclesiis provincialibus Arnolde Hvitfeldio præside procurante felix faustumque faxit is cui honor et gloria in secula cuius quoque honori hoc quod est positum est« (»Aar 1584 omstyrte denne Kirkes første Taarn fra Grunden, Aar 1593 genopbygges dette nye, da højbaarne * Christian IV var Danmarks Konge, ved Bidrag og from Almisse ydet af Landsdelens øvrige Kirker paa Lensmanden Arild Huitfeldts Foranstaltning. Held og Lykke bringe han, hvem Lov og Pris være gennem Tiderne, og til hvis Pris det nærværende er rejst«).

Om det 1584 nedstyrte *Taarn* kan intet oplyses. Det 1592—93 genopførte Taarn² har Kridtkvadermure med anselig Skraakantsokkel og med kraftige,

* Da Indskriften er samtidig, kan »divus« ikke have sin sædvanlige Betydning: »højsalig«.

horisontale Profilbaand (Rundstav, gotisk Vandnæse) som Etageadskillelse. Taarnbuen er rund, Taarnrummet dækket af et Krydshvælv med femsidede Ribber; i Vestmuren findes et 1913 genaabnet og delvis rekonstrueret Vindue, hvis Lysning, i en ganske svag, foroven vandret afsluttet Forsænkning, er tvillingdelt spidsbuuet, med flade Cirkelskiver i Buehjørnerne. Det samtidige Trappehus har Vindeltrappe af Egetømmer med rundet Spindel. Mellemstokværket, paa hvis Vestmur Jærnankre danner Aarstallet 1592, faar Lys gennem et lille spidsbuuet Sydvindue. Klokkestokværket har til hver Side et Par rundbuede Glamhuller; over Vestparret ses Scavenius' Vaaben og Aarstallet 1855. Overmurene er for en stor Del moderne, ligesom den øvre Bæltesims og Taggesimsen med dens svære Tandsnit er nye eller fornyede. Det spaantækte, firsidede Spir er af nyt Fyrretømmer, i Vindfanen læses PBS 1855. Det ældre Spir brændte ved Lynnedslag 11.

Juni 1854, men heller ikke dette, der var ottekantet og efter Sigende betydeligt højere, var identisk med Spiret fra 1593, thi 1666 fik kgl.

Maj.s Bygmester Albertus Matiesen for »en Afridtz paa

en Spir, Overslag paa Tømmer og en dygtig Spirhugger at forskaffe« 5 Rdl. »til en ringe Discretion for sin Besværing«, og 1667 rejstes Tømmeret af Tømmermænd fra Frederiksborg. Københavnske Haandværkere forfærdigede en »meget kunstelig arbejdet« Jernstang og Kobberkugler, som Johan Maler i København 1669 stafferede og forgyldte. Paa Fløjen stod F3 og SA, men 1725—26, da Spirets Skifertækning delvis blev erstattet med kogte Egespaan, opsattes en ny, stafferet Fløjstang, nu med F4 og AS 1726 (Rgsk.)³. Kornerups Tegning (Fig. 1) viser Taarnet tækket med Metal, ikke Spaan.

Bygningens yngste Del er det til Korets Østgavl føjede *Gravkapel* for Søholms Ejere, opført i 1600'erne af røde Mursten i Krydsskifte (Maal: o. 25 × 14,5 × 7—7,5 cm). I Østmuren, hvis Gavl er afvalmet, er der to fladrundbuede, nu tilmurede Kældervinduer og to tilsvarende, nu ved Indsættelse af nye Trækarme forvanskede Stuevinduer. Norddøren er senere gennembrudt. Den oprindelige, fladrundede Adgang fører gennem Kirkens gamle Østmur op til

Fig. 4. Magleby. Ydre, set fra Nordvest.

Hude 1904

det høje, med gullandske Fliser lagte Gulv over den nu utilgængelige Gravkælder. Stuerummet har Bjælkeloft.

Med Undtagelse af søndre Udbygning staar Kirken gulkalket med hvide Detailler, og bortset fra Taarnet har alle Vinduerne Trækarme fra 1880'erne. Taget er hængt med Vingetegl, Østgavlens Tinder med Munketegl. Endnu 1758 var Tagets Nordside blytækt. Det indre er hvidkalket. 1663 omtales »Astrag« i Kirkegulvet (Rgsk.).

I Anledning af Sabbatsforordningen anskaffede Magleby 1730 ligesom andre stevnske Ryttergodskirker et †*Halsiærn*. Det maatte repareres 1734, da »skalkagtige Mennesker havde brudt« det (Rgsk.).

KALKMALERIER

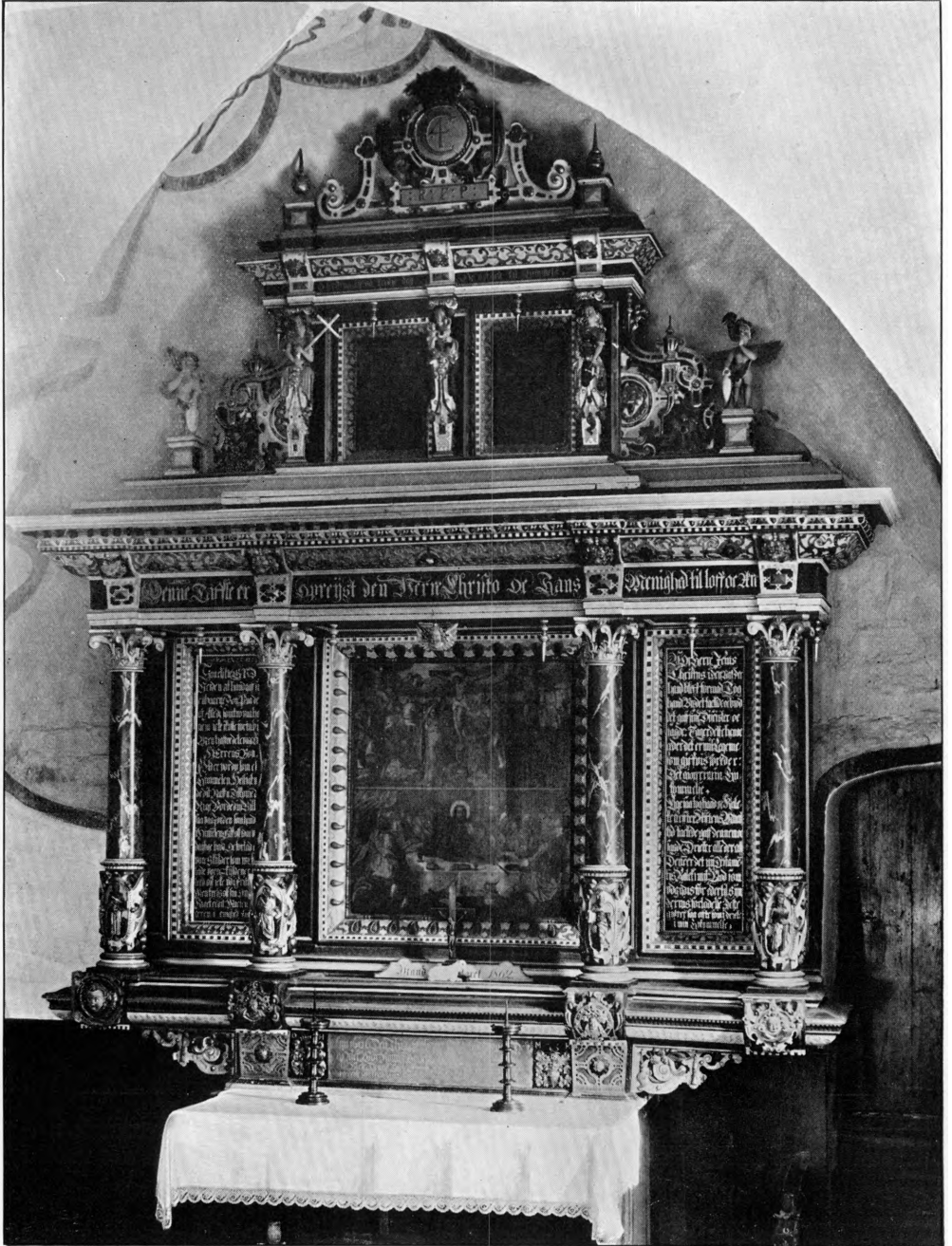
Bag Altertavlen er der i 1700'erne paa Hvælv og Væg malet et »Gardin«, blaåt med gule Frynsekanter, Baand og Sløjfer.

INVENTAR

Alterbordet er muret op ad Østvæggen. Forsiden dækkes af et Fyrrepanel fra o. 1580—90, et yderst jævnt Arbejde med tre Arkadefelter.

†*Alterklæde* af rødt Fløjl med Hendes Majestæts (Charlotte Amalies) Krone og Cifre samt Aarstallet 1702 baldyret, nævnes 1714.

Altertavle (Fig. 5) fra 1606 i Højrenaissancestil, sikkert af Tryggvælde-Snedkeren Engelbert Chastensen fra København og den bedst bevarede af hans Tavler; kun Storingerne mangler. Om dens Historie meddeler en malet Indskrift i Fodfeltet: »Anno 1606 den Thid erlig oc welbiurdige Mand Dettloff Holck wor Konng Maietz Befallingsmand paa Troggevelde Bleff denne Taffle giort oc Anno 16010(!) er den malett oc stafceredtt(!) efter hans Forordning paa Kierckens Bekostning«. Indskriften flankeres af skaarne Vaaben, henvisende til Ditlev Holck og Fru Margrethe Krabbe. Den faste, firsøjlede Opbygning er kraftigt profileret og rigt ornamenteret, men af figurligt Snitværk findes kun lidet: Kartoucherne i Storsøjlnes Prydbælter omfatter Evangelistrelieffer (Lucas langskægget, Fig. 6); de tre kvindelige Hermer foran Topstykket symboliserer Tro, Kærlighed og Retfærdighed; yderst paa Storgesimsen staar Basunengle med Skjolde. I Topkartouchen C4 og RFP. Det paa Postamentet anbragte, liggende Lam er vistnok oprindeligt. Malerierne fra 1610 er bevarede; i det med en gul Streg vandret delte Storfelt ses forneden Nadveren, foroven Korsfæstelsen, i Topfelterne Opstandelsen og Himmelfarten, alt manieristisk, med livfuldt bevægede Figurer og brogede, nu ret mørknede Farver. Baade Nadverordene i Sidefelterne og de andre

Hude 1904

Fig. 5. Magleby. Altartavle af Engelbert Chastensen 1606.

Indskrifter staar med gylden Fraktur fra 1610, men opmaalet (og forringet) 1862 samtidig med en Fornyelse af Rammeværkets Staffering, der ogsaa i sine Hovedtræk maa svare til den oprindelige. De vandrette Lister er gen-

nemgaaende lyse, Fladsnitornamentiken med Sølv mod blaa Bund. De lodrette Led staar noget mørkere; Søjleskafterne og de bagved værende Ramstykker er rødbrunt og grønt marmorerede.

Altersølv. Kalk af kbh. Prøvesølv 1715, delvis forgyldt, 27,5 cm høj. Langs Bægerets Mundrand er graveret: »Saa ofte I drikke denne Kalck da forkynde Herrens Død: V. 26«. Sekskantet Skaft, vandret delt, stavriflet Knop, Fod med

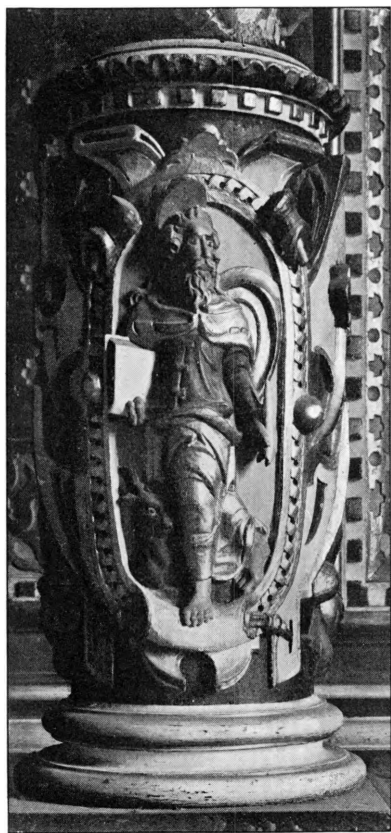

Fig. 6. Magleby. Enkelthed fra Altertavlen.

seks halvrunde Tunger. Paa en af disse er graveret et kongekronet S H (Prinsesse Sophie Hedvig, der ejede Gjorslev 1714—16) og paa Fodprofilen: »Til Maglebye Kircke Foræret Anno 1715«. Mestermærke for Niels Jonsen 1713 (Olrik 381). *Disken* har paa Bagsiden samme Navnetræk, Indskrift og Stempler. Paa Randen er graveret: Gal. 2, 20 og IHS; i Midten Cirkelkors. *Oblatæske*, af kbh. Prøvesølv 1747, glat, cylinderformet; Mestermærke for Christopher Jonsen 1747 (Olrik 82). †Kalk og Disk af forgyldt Sølv, gjort 1663—64 i Køge efter Forbillede af Holtugs Altersølv, »med udgravne Billeder og Bogstaver«. (Rgsk.). Samme Aars Inventarium nævner, at Kirken havde 2 forgyldte Kalke og Diske; »den ene Kalk i Stedet for den, de Svenske borttog«.

Alterstager, 38 cm høje, gotiserende, fra o. 1500, med tre brede, skarprykkede Ringe om tyndt Cylinderskaft. †Messingstager, skænket af Prinsessen (1715).

Alterkrucifiks, med Figur, 18 cm høj, af støbt Bronze, sikkert stammende fra en Ligkiste o. 1600—1650.

**Font* af Granit, overført til Kirken fra Gjorslev 1929 (sml. Holtug). Kummen er romansk, 80 cm i Tvm., af Roskildetype, med Tovstav langs Kanten og Afløbshul i Midten; Foden er moderne fra 1929. Den tidligere Træfont er endnu bevaret; den er fra 1800'erne og har Form som en ottekantet Søjle. En ældre Døbefont beskrives 1774: »Over Daaben henger en Engel i en Stang, som holder Døbe-Fadet, ... givet af Etatsraad Lindencrone«. Opstillingen af denne Font blev forberedt 1749⁴. Af en Stenfont, som nævnes 1714—16, er der sikkert bevaret Brudstykker i de to Fragmenter af en romansk Kumme, som for nogle Aar siden er fundne paa Spangagergaard i Sognet og nu ligger . Sakristiet. Det ene er en Del af Kumme-

randen med øvre Tovsnoning, det andet en Del af den flade Underside. Sml. S. 370 (Fontehus). †»Sprinkelværk for Fonten« istandsattes 1725—26 (Rgsk.). *Fad* af Galvano med Figurrelieffer: Engle fører Børn til Kristus (sign. C. Møller. Eneret).

Af et *Korbuekrucifiks* (Fig. 7) er bevaret Kristusfiguren, o. 160 cm høj, fra Tiden o. 1400—1450. Snitværket er kraftigt uden mange Detailler, Hovedet stærkt bøjet, Næsen kort, Lændeklædet snævert med næsten vandrette Folder, Benene skilte og svagt krummede. De to Sidefigurer, Maria og Johannes, o. 130 cm høje, med uroligt brudte Foldekast og ganske smaa Hænder, er gjorte senere, ved Aar 1500, og tilhører St.Fuglede-Mesterens Gruppe (sml. Lyderslev). Træværket har under Rester af Staffering fra 1700'erne enkelte Spor af oprindelige Farver⁵. Af det forsvundne Korstræ findes nu paa Nationalmuseet to *Plader med Evangelisttegn, det ene, Lucasoksen, samtidigt med Kristusfiguren, det andet, Matthæusengelen, et ungotisk Arbejde fra o. 1250—1300.

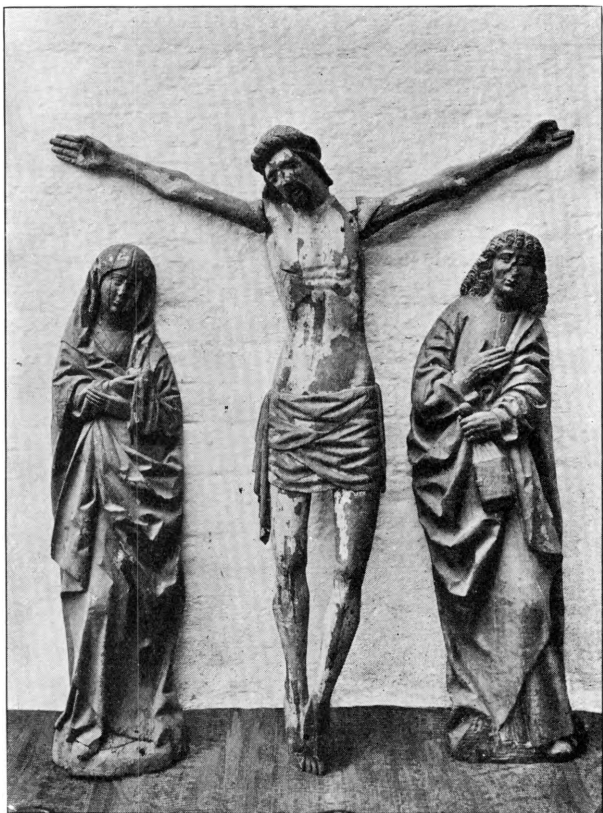

Fig. 7. Magleby. Krucifiksgruppe.
V.H. 1932

Prædikestol (Fig. 8) i Højrenaisancestil af Tryggevalde- Type, stafferet 1614. Storfelternes Arkader har stærkere Profilering end paa de ældre af Gruppens Arbejder, og Hjørnefigurerne: de fire Evangelister og Paulus, hvis Navne er skaarne paa Postamenterne, virker mere undersætsige og livfulde. Underbaldakinen, Opgangspanelet og Himmelen, i hvis Topkartoucher er skaaret JHS, er samtidige. De oprindelige Malerier paa Opgangen og selve Stolen forestiller Dyderne: i Dørfeltet Troen, i Opgangsfelterne Haab og Kærlighed, i Storfelterne Retfærdighed, Klogskab, Styrke og Maadehold. I de nedre Smalfelter findes en opmalet Indskrift: »Anno 1614 lod erlig oc velbyrdig Fru F: Anne Rosenkrands S. Frantz Randzowis til Siøholm, Erikstrp(!) Prædikestolen staffer(!) paa

hendis egen Bekostning og gievet(!) Gud til Ære og Lov Kircken til en Zirate, alting er forgengelig hvo Gud frygter bliver evig«; i de øvre Smalfelter Joh. 5,24 og paa Prædikestolshimmels Frise Apocal 3,5. Prædikestolens Rygfelt er et Maleri, 73 × 93,5 cm, paa Træ: Gud Fader med Bogen og Lammet, omgivet af de syv brændende Kærter, de fire Evangelisttegn og de 24 hvidklædte Ældste. En i Forgrunden knælende Skikkelse i broget Dragt er

Fig. 8. Magleby. Prædikestol.

Huuse 1904

maaſke et Portræt af Frants Rantzau. Nederſt i Billedet er malet med ſort paa hvidt Apocal. 7,10.

Stolestader (Fig. 9—11). *Herskabsstolene*, nærmest Koret, er opſtillede o. 1630 af Mogens Gyldenſterne og Fru Sofie Rantzau til Søholm; deres Bryllup ſtod 1612, han døde 1639, hun ſolgte Søholm 1669. Fladſnitrankeerne i Panelernes og Dørenes Arkader er brukbarokke. Paa Gavlene er der, over ſvære Pladepilaſtre, i Friſefelter og Topſtykker paaſat Adelsvaaben, nu heraldiſk ukorrekt ſtafferede og forſynede med o. 1850 opmalede Underskrifter. Af Sydrækkens to Gavle viſer den ene »Mogens Gyldenſtiernes ferne« (d.v.s. fædrene Vaaben) nemlig i Topſtykket Gyldenſterne og Sparre, i Friſen Bille og Banner; den anden paa lignende Maade hans mødrene Vaaben: Ulfeld og Ulfſtand, Hardenberg og Hak. Det nordre Stades Gavle har tilsvarende »Fru Sophie Rantzovs Ferne«: nemlig i Topſtykket Rantzau og von Halle, i Friſen Ramel og Walſtorp og hendes mødrene: Rosenkrantz og Hardenberg, Podebuſk og Lykke. Paa Topſtykkerne af de jævndrende Gavlstykker inde ved Væggene findes baade i Nord og i Syd Vaabnene Bille og Krøgnos, der maa henviſe til Anders Bille og hans første Huſtru. Næſtfølgende Stade i Sydrækken og Topſtykket over en senere ſammenſtillet Prædikeſtolſportal i Staderækken er oſſaa af Herskabsſtolens Meſter.

Det øvrige *Stoleværk*, der er omtrent samtidigt med Herskabsstolene, staar usædvanlig velbevaret med Gavle, Døre og Paneler i oprindelig Stand; kun Vægpanelerne er moderne. Gavlene, hvis Planker over Toptrekanterne ender i udsavede Spir, har alle paalagte, brede Pilastre med joniske Kapitæler, Dørene Arkadefelter, og Ornamentikken er fladsnittet. Men i Enkeltheder viser den nordre og søndre Række indbyrdes mange Forskelligheder. I Nordrækken har Pilastrene symmetrisk, maureskagtigt Prydværk, og Dørarkadernes Buehjørner er rigt varierede. I Sydrækken er Pilastrene slankere, Kapitælerne kraftigere og Skaftornamenterne usymmetriske Rankeslyng, medens de smallere Døre er mere ensartede. En tredje, mindre og enklere Stadetype, i Skibets Vestende og i Taarnet, svarer nærmest til Sydrækken. Snitværket minder om Stolestader i Himlingøje og Smerup.

Den kun fragmentarisk bevarede *Degnestol*, med kannellerede Pilastre og Profilkapitæler, er enklere og sikkert lidt ældre.

†*Skrifestol* gjort 1663—64 for 24 Rdl., sikkert af Giert Billedsnider i Hellested, der 1664—65 »flyede« en gl. *Skrifestol*. †*Pulpitur* fra 1642³.

**Lysekroner* af emailleret kinesisk Arbejde, givet af Fru Lindencrone, nu i Rosenborgsamlingen⁶.

Lille, ældre, jernbunden *Pengeblok*.

Klokkerne er fra 1854 og 1855. De gamle Klokker brændte med Taarnet. I 1700'erne var der tre, af hvilke den ene havde Indskriften: »1554, Hans Andersen Sognepræst til Magleby«³.

†*Sejerværk*, nævnt 1714 og i senere Rgsk.

Fig. 9. Magleby. Herskabsstol.

V. H 1932

GRAVMINDER

Epitafier. 1) Over Fru Pernille Krognos, død 1533 (Fig. 12). Rund Træplade af Eg, 78 cm i Tv., samlet af tre vandrette Planker; paa Bagsiden

to lodrette, fra nedentil indskaarne Tværvælv. Langs Forsidens Kant løber to skaarne Tovstave. Mellem disse, der har vekslende gyldne og grønne Led, er malet paa sort Bund med lysgul Fraktur og røde Skilletegn: »Anno d(omi)ni 1533 xiiii dage effthr(!) paske døde erligh welbyrdigh qvin(n)e ffrv pernille h(er) anders billes lighr(!) h(er) begrave(n) Gudt he(n)d(es) siell haffve«. Midtfeltet forestiller Kristi Opstandelse; ved Frelserens højre Side knæler Fru Pernille, og foran hendes Ansigt bærer et Skriftbaand Indskriften:

C. A. J. 1916

Fig. 10. Magleby. Stolestade.

C. A. J. 1916

Fig. 11. Magleby. Stolestade.

»O Min gud och skabere i tine(!) hender befaler iegh min siell«. Foran hende staar Krognos-vaabnet. Malemaaden er nordtysk-lybsk, svarende til de nu paa Rosenholm opbevarede Tavler, Hr. Henrik Rosenkrantz paa Gulland lod male over sine Forfædre.⁷ Sml. Gravsten Nr. 1.

2) Tavle af Fyrrebrædder, hvidmalet med sort Versaltværskrift over »en retskaffen Mand og sand Menneskeven«, Valentin Jonas Wegener, K. M. Krigssekretær, født 12. Feb. 1739 paa Friderichshall, død 26. Sept. 1781 paa Stamhuset Giorsløw. »En af hans sande Venner satte ham dette Æreminde«. Om den ovale Indskrift er malet en Laurbærkrans, hvorfra hænger Vinkelmaal, en Murske og en Tommestok(?). Paa Skibets Syd væg. O. 170 cm høj.

Gravsten. 1) Over Hr. Anders Bille af Søholm og Hustruer, den ovennævnte Pernille Krognos og Anne Lykke, hvem han ægtede 1537 (Fig. 13). Figursten med Randskrift, hvis Reliefminuskler har snirklede Initialer og mange Forkortelser: »Her ret fo(r) høue alte(r) huil(er) Erlig ok velb(yr)dig ma(n) her A(n)ders bill st(r)eng ridd(er) a Søhol(m) (obiit) 15 □ M(et) erlige ok velb(yr)dige q(u)in(n)er si(n)e ke(r)e husf(ru)er frw Pernille her Oluf Stise(n)s dott(er) st(r)eng ridd(er) a Bold(r)up (obiit) 1533 die ap(r)il(is) 27 Oc f(r)u An(n)a her Ped(er) lyck(es) dott(er) st(r)eng ridd(er) a Hueri(n)g i fyn (obiit) 15 □ G(u)d glede thm alle«. Trods Indskriften viser Midtrelieffet kun den rustningsklædte Ridder, med stort Slagsværd og Dolk samt een af Fruerne, sikkert Pernille Krognos.

Ved deres Fødder vrimler Kryb (en Snog, tre Frøer, to vingeløse Drager); mellem Figurerne er der en Vase med Blomster, og foroven mellem deres Hoveder et S-formet Baand med stærkt slidt religiøs Majuskelindskrift. Den spinkle Ungrenaissancearkade, i hvis Buehjørner der kravler vingede, nøgne Putti, brømmes af Aneskjolde. Vaabnene, der

Fig. 12. Magleby. Epitafium over Pernille Krognos, død 1533.
Efter Fot. til Lund: Da. mal. Portrætter.

er et af Landets ældste Eksempler paa adelige Anerækker, forklares ved nu kun delvis bevarede Indskrifter; øverst paa Siderækkerne: »Her oven til sto(!) Her Anders Bildes otte Aaner(!)«; under det ene Sidefelt: »Her sto Frv P(er)nil(es) 8 Aner«; og under det andet Sidefelt: »Her sto Frw Anis 8 Aner«. Til Skjoldene slutter sig Striber med Slægtsnavnene i Reliefminuskler; hvor Vaabnene mangler Slægtsnavne, er de tomme Rum udfyldt med Bølgeranker. Relieffet er hugget o. 1537—40 i et sjællandsk Værksted, der under Paavirkning af Absalonstenen i Sorø har forsøgt at modernisere sin vante sengotiske Stil. Indskrifterne og Figurerne er en Del afslidte. Det nu manglende kan suppleres ved Abildgaards Tegning. Den gullandske Sten, 247 × 193 cm, der laa paa sin oprindelige Plads foran Alteret med Fodenden i Øst, blev 1896 af Nationalmuseet rejst ved Korets Nordvæg. Samtidig undersøgtes Grav-

kælderens under den. Efter mundtlig Overlevering fandtes intet tilbage af Kister.

2) Stærkt udslidt Indskriftsten med fordybede Versaler under et indridset Krucifiks og religiøst Vers; af Indskriften kan kun den venstre Side læses: »Schorider(!) Ludwig Gram ... Hustru [D(o)r(o)thea] Jørgens Dater ... Mand L ... Dyberg ... født i Westereyde ... død 1712«. Kalksten, 156 × 88 cm, i Skibets Gulv.

3) Næsten helt udslidt, ølandsk Sten, 107 × 66 cm, ligeledes i Skibets Gulv.

Lindencrones Begravelse, forhen i søndre Udbygning, nu nedlagt. 1748—49

lod Gjorslevs Ejer, Chr. Lintrup (Lindencrone) opstille »et Begravelse«, sikkert et Kapelgitter, hvorpaa Godsets Tømmermand Laurs Lemb arbejdede; en Billedhugger i København skar 6 Stk. Kapitæler og et Brædt til Navn⁴. En Rest af dette nu forsvundne Arbejde er maaske et i Østkapellet ophængt Egetræsfelt, 50 × 37,5 cm, med Chr. Lintrups og Mette Holmsteds sammenslyngede, adelskronede Initialer, omgivet af en Rokokokartouche. 1758 hvilede i det »smukke og sirlige« Begravelsessted to Børn, en Søn og en Datter (nedennævnte Anne Margrethe). Kisterne blev o. 1880 henflyttede til Østkapellets Kælder. Senere er Indskriftpladerne aftagne og sammen med en moderne Marmortavle over Chr. Lindencrone, opsat 1893, fastgjorte paa Sakristiets, Vægge nemlig:

1) Oval Blyplade, 26 × 16 cm, med graveret Skriveskrift over Jomfru Anne Margrete Lintrup, født i Kiøbenhavn 14. Aug. 1743, død paa Giorsløvg(aa)rd 2. Dec. 1747.

2) Firkantet forsølvet Plade, 32,5 × 20,5 cm, med graveret Versalskrift over Christian de Lindencrone, Etatsraad, Stamherre til Giorsløv, Søholm og Erichstrup, født 24. Dec. 1705, død 27. Aug. 1772.

3) Firkantet Blyplade, 25 × 26 cm, med Skriveskrift over »en af Skaberens beste og ædelste Mennesker«, Fru Etatsraadinde Mette von Lindencrone, Datter af Etatsraad og Borgmester Friderich Holmsted og Marthe Brinck, gift med Etatsraad Christian von L., Moder til Kammerherre Johann Friderich von L., født 14. Juli 1722, gift i Nov. 1742, død 28. Nov. 1793.

Endvidere er i Sakristiet opsat:

4) Blyplade, svunget som Pergamentrulle, 39 × 26 cm, med Skriveskrift over Fru Conferenceraadinde Anna Müller, ældste Datter af salig Biskop Paludan, født i Christiania 26. Nov. 1735, gift først med Købmand Christen Carlsen, siden med Conferenceraad Otto Friderich Müller, »som hun fra 26de Decemb. 1784 overlevede til d. 3de Sept. 1787 da hun i Maglebye Præstegaard i Stevns Herred døde blandt endeel af hendes Familie og Venner«.

5) Lignende Blyplade over Joachim Poulsen Bering, født 6. Okt. MDCCLXIV

(1769), død 21. Okt. 1835; Sognepræst for Barmer (!Sebber) og Lundbye Menigheder i Viborg Stift 1803, gift 8. Juni 1804 med Jomfru Catharina Georgia Colding, Amtsprovst for Aars, Slet og Gislum Hrd. 1812, Sognepræst for Maglebye og Holtug Menigheder 1828.

Den Rantzau-Gyldenstjerneske Begravelse (se S. 373). Gravkældereren er nu utilgængelig, men i »Danske Atlas« nævnes blandt de gravlagte Frants Rantzau til Søholm, død i Slag 1612, hans Hustru Fru Anne Rosenkrantz (jfr. Prædikestolen), Falk Lykke, død 1650, Johan Brockenhuus, død 1645, og Erik Brockenhuus. I 1755 og 1758, da der i aaben Begravelse stod 9 adelige Lig, blev følgende Gravskrifter gengivne:

Mogens Gyldenstjerne til Fultofte, født paa Warberg Slot 1624 mellem 2. og 3. Juli, Søn af Mogens Gyldenstjerne til Fultofte og Sophia Rantzou til Søholm, »hvilken Gud henkaldet i sin fejreste Tid, der han var 23 Aar 2 Maaneder og 3 Dage og var Fæstemand og skulde have« Jomfru Merede(!) Urne, Datter af salig Siwert Urne til Kaarup og salig Helvig Lindenov til Hiulskov; død paa Søholm 6. Sept. 1647.

Fru Sophia Rantzou, salig Mogens Gyldenstjernes til Søholm, født paa Silkeborg Slot, Datter af Frantz Rantzou til Rantzou og Anna Rosenkrantz til Søholm, død paa Søholm 17. Febr. 1675 i hendes 84. Aar.

Jomfru Sophia Amalia Schinkel, født 29. Sept. 1669 Kl. 2 Eftermiddag i København, Datter af Morten Schinkel til Søholm, Gehejmerraad, Assessor i Statskollegiet og Højesteret, og Anna Carissius; død 19. Juli 1671 Kl. 9¼ Fm.

1758 nævnes, at der over Degnestolen hang to *†Faner*, hvorunder Major Marcus Wosgraf, født 1667, død paa Gjorsløf 1722, var begravet. I Østkapellet findes endnu de to Fanestænger. Sammesteds opbevares et Bryst- og Ryg-

S. B. 1931

Fig. 13. Magleby. Gravsten, fra o. 1537—40, over Anders Bille og Hustruer.

harnisk af svært Jærn, der i 1809 — tilligemed et Par Sporer og en gammel Kaarde, som nu er forsvundne — ligeledes henførtes til Major Wosgraf.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1661—72, 1717—76 (RA og LA). — Inventarier 1714 og 1716 (Dronning Charlotte Amalies Gods, Overleveringsforretning over Gjorslev) (RA). — Kaldsbog 1862 f. (ved Embedet). — Præsteindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA), 1809 (NM). — Museumsindberetninger af J. B. Løffler og P. Hauberg 1892 og af C. A. Jensen 1915. Revideret af C. A. J. og V. H. 1932. — Høyens Notebog, XI, 1831, 44, 46. — Weinwich: Hist. Efterretninger om Stevns Hrd. 1776. S. 52—58; samme: Beskrivelse over Stevns Hrd. 1798. S. 114—125.

¹ Aug. F. Schmidt: Danmarks Helligkilder. Nr. 523. Repertorium 8. Dec. 1495, 22. Maj 1488. Kronens Skøder II, 510. Brasch: Vemmetofte II, 10. ² Kanc. Brevb. 1586 3. Juni, 1587 14. Febr. ³ Weinwich: Stevns. 1798. S. 117. ⁴ Gjorslev Gods Brevkopibog 1748—49. ⁵ Beckett; Danmarks Kunst II, 183. Konserveringsberetning af Kr. Due 1922 (NM). ⁶ Dan. Atl. VI, 382. Kronen maa sikkert være identisk med den, som sammen med Kronen fra Strøby(s. d.) indsendtes 1880 til Rosenborg. ⁷ Lund: Danske malede Portrætter IX, 157.

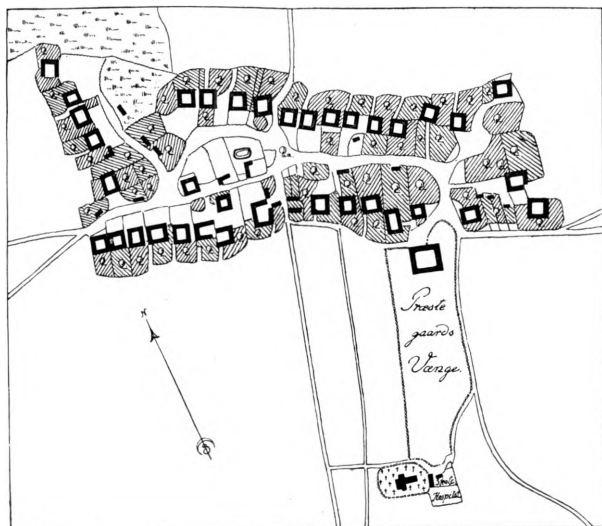

Fig. 14. Magleby 1793.